שיחה בשניים עם... רוני משה

המחלקה לתכנון ולסטטיסטיקה מהווה את הלב הדינמי של מועצת החלב, שמשפיע על פעילות הענף כולו. הכול מתחיל בנתונים ובחוות הדעת של המחלקה שנותנים את הבסיס לתהליך קבלת החלטות נכון, שנוגע ליצרנים ולמחלבות כאחד. נפגשנו עם **רוני משה**, מנהל המחלקה, מזה שנים רבות, לשמוע על עבודתם של אנשי המחלקה ותרומתם לפיתוח ענף החלב

כמה עובדים יש במחלקת התכנון והסטטיסטיקה?

המחלקה לתכנון מונה ארבעה עובדים. שלוש נשים שעובדות זמן רב במועצת החלב: **דפנה עצמון, דורית אשכנזי וג'ולי שם-טוב** ואני מרכז את עבודת המחלקה. העובדות בעלות ניסיון רב בעבודה השוטפת ובקשר האישי עם חברי הענף. הן מתמחות בתחומים מסוימים וגם מכירות את העבודות האחרות, כדי לשלים בעת הצורך..

המחלקה כפופה למנהל המכסות ולמנהל מועצת החלב.

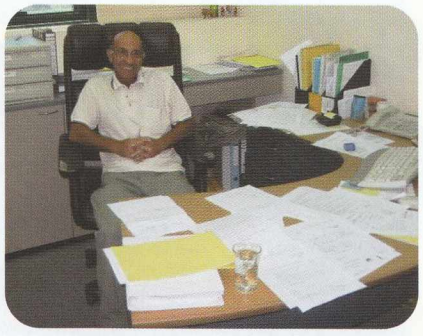

מה הם תחומי עיסוקה של המחלקה?

המחלקה עוסקת בתחומים רבים:

- **מחלבות** - הדוח התעשייתי. קליטת דיווחי מחלבות שכוללים מלאי פתיחה של חומרי גלם חלביים (אבקת חלב וחמאה), מלאי תוצרת מוגמרת, ייצור, רכישות, שיווק מוצרי חלב, שימושים בחלב ומלאי סגירה במחלבה. המחלבות מחויבות לכך על פי סעיף 9 לחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, תשי"ח 1957 (צו בדבר ייצור חלב), חובת מחלבה לדווח: "מחלבה תמסור למנהל תוך 30 ימים מיום שדרש זאת, או במועד אחר שייקבע בדרישה, דוחות, מסמכים ונתונים אחרים שעניינם קליטת החלב, עיבודו, שינויו, אחסנתו ושיווקו".
- מחלבות - דוח יצרנים. דיווח על כל יצרן בנפרד (בקר, כבשים ועזים), כמות החלב שנקלטה במהלך החודש, השומן והחלבון בחלב שנקלט.

הדוחות שמגיעים מהמחלבות וכוללים את היצרנים והתעשייה, נקלטים במערכת הממוחשבת של המועצה, שהיא ייחודית ומשודרגת כל העת. המערכת נותנת תשובה באשר לקבלת דוחות על יצרני החלב ונתוני השיווק של המחלבות. דוחות אלה משמשים לקביעת הצריכה בשוק של חלב ומוצריו ומהווים את הבסיס לקביעת המכסה הלאומית שנקבעת לבסוף על ידי שר החקלאות.

המחלקה מנהלת את ההתחשבנות עם המחלבות בגין דמי השירות שמשמשים את פעילות המועצה בתחומים רבים.

לצורך קבלת הנתונים, קיים קשר רצוף ושוטף עם כלמעלה מ-60 מחלבות. הקשר יומיומי והדוק כדי להאיץ ולזרז את קבלת הדוחות. מחלבה שאינה מדווחת צפויה להגשת כתב אישום ולא מעט מחלבות עמדו לדין ונקנסו על ידי בתי המשפט בקנסות כספיים לא מבוטלים.

פיגור - המחלבות מדווחות ומאחרות וכל פעם מחלבה אחרת. אנו נתקלים בבעיות בקבלת דיווח במועד, מסיבות שונות, וזה גורם לפיגור בהכנת הדוח הסטטיסטי. דוח זה מהווה אינדיקציה לשיווק חלב ומוצריו בשוק המקומי. מאחר והדוחות מגיעים באיחור, גם עבודת המחלקה מתעכבת ואיתם הכנת הדוחות לצרכנים השונים. המחלבות מבינות את החשיבות של הדיווח, אבל לכל אחת יש אילוצים משלה.

למחלבות לוקח זמן לסגור את השנה, בעיקר כי יש אגודות מושביות שיש בהן קיזוז פנימי שמתבצע רק לאחר תום השנה וזה גוזל זמן שמעבר לשלושה חודשים

- **ניהול מאגר הנתונים של יצרני החלב** - במחלקה מתנהל כל נושא רישום יצרני החלב, עדכון נתוני יצרנים, רישום ומעקב אחר המכסות, פדיון וניוד מכסות. המחלקה משמשת כתובת לפניות יצרנים בכל הקשור לנושא מכסות הייצור.

מדי שנה, בחודש ספטמבר, צריך לשלוח לכל יצרן את פרטי מכסתו. כאשר המכסה גדלה או קטנה, יש עדכון עד סוף השנה. נקבעות אמות מידה לעדכון ועל בסיסן נקבעת המכסה לכל יצרן. אמות המידה הן שקופות, אחידות ושוות לכולם. לכל צו אישי שנשלח, מצורפות אמות המידה שנקבעו לצורך זה.

האמות נקבעות במשותף על ידי הנהלת המועצה ומשרד החקלאות בראשות שר החקלאות.

מה תפקיד המחלקה בנושא החלב עודף?

המחלקה מבצעת את כל העבודות השוטפות שנוגעות בכל הטיפול הקשור לעודפי חלב, שבחלקם מפונים כאבקה וכחמאה לחו"ל ובחלקם משווקים בארץ לשוק הלא מתוכנן. בסוף השנה נערך החשבון הסופי לחלב עודף

- המחלקה לתכנון במועצת החלב

יוסי מלול
משק הבקר

שבו נכנסים כל המרכיבים - הכנסות והוצאות. בסיום החשבון קובעים האם יש עודף כספי והוא מופנה כהחזר ליצרני החלב. בעבר גם גבו חזרה כספים שנתנו בעודף, בתום החשבון הסופי.
חשבון החלב העודף הוא מקדמה ורק בסוף השנה רואים את ביצוע מדיניות התשלום ותאימותה לצרכי השוק. הכספים נמצאים במחלבות אך החשבון נושא ריבית מוסכמת.

דורית, ג'ולי ודפנה

פרישת יצרנים - מה תמונת המצב בשנת 2007?

מספר היצרנים שפרשו עד כה בשנת 2007 היה מועט ביותר. בשבועות האחרונים יש התעניינות גוברת, אך לא ברור מה יקרה לאחר הודעת שר החקלאות בדבר קיום מכרזה לניוד מכסות. הסיבה העיקרית לפרישת יצרנים נובעת מגיל ומהעדר בן ממשיך. לזה נוספים ההשקעות ברפורמה ולחצי איכות הסביבה.

HAL-DOR
בונים רפת, סככה, או מבנה תעשייתי ?
ברזל קונים מהיבואן
ברזל מקצועי
• פרופילים מרובעים ומלבניים RHS
• קורות HEA, HEB, IPE, IPN, IPL
• תעלות UPN
• ברזל זוית
• ציורות למבנים
• ברזל שטוח
• מרישים (פטות)
• פחים
• ציורות
*כל הברזל שחור ומגולוון
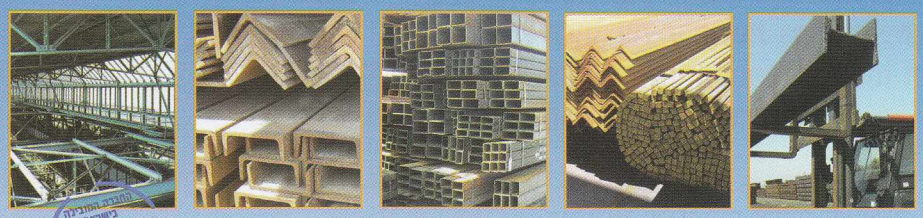
מחברה המובילה בישראל 65 שנות מוניטין נוסדה ב-1942
מערכת ניהול איכות מאושרת ISO 9001:2000 מכון התקנים הישראלי
הל-דור HAL-DOR
יבוא ושיווק ברזל בע"מ
מחסן מרכזי: א.ת. פארק ראם, רח' נתיב האופן, בני עייש, טל. 08-8692000, פקס. 08-8693000
e-mail: haldori@netvision.net.il

איך מונעים משותפויות להיות פיקטיביות, מה המועצה עושה בנושא שמרגיז חלק מהיצרנים במקומות שונים?

השותפים נדרשים להציג הסכם שותפות בין יצרני החלב שיעמוד בכללים של צו החלב: בעל עדר פרות, ייצור במשקו של אחד השותפים ועוד. את השותפות צריך לרשום במשרד רשם השותפויות. כל זה לא מבטיח בפני פיקציה ותפקיד רשות הפיקוח ללוות את השותפויות ולבחון את כשרותם.

הסיבה העיקרית לפרישת יצרנים נובעת מגיל ומהעדר בן ממשיך. לזה נוספים ההשקעות ברפורמה ולחצי איכות הסביבה

השותפויות בשני המגזרים הסתיימו והתופעה של פירוק שותפויות אינה נפוצה מאוד. אלה שעושים זאת מגיעים להסכמות ביניהם בעיקר מסיבות משפחתיות.

האומנות היא שיטה לעקוף את השותפויות במרחקים שעולים על הכתוב בכללים, מה מצב האומנויות ומתי הן מסתיימות?

יש כ-20 אומניות שעומדות להסתיים בסוף השנה ועל יצרני החלב להחליט אם פורשים ופודים את מכסתם או חוזרים לייצור. ליצרנים באומנה נשלחו הודעות שעליהם לנקוט בכל הצעדים הנדרשים כדי לחדש את הייצור החלב במשקם החל מינואר 2008. התופעה אינה ראויה כי חלק מהאומניות הן על בסיס כדאיות כלכלית ולא כמשמורת זמנית לחידוש הייצור במשק. הצפי הוא שרובם המכריע לא יחזרו לייצר חלב במשקם.

מה עם הקמת רפתות חדשות?

לאחר כמה שנים של הקטנת מכסות, יש שינוי מגמה וכיום יש החלטת ממשלה שהיצרן החדש במגזר השיתופי יהיה קיבוץ ניר עוז בעוטף עזה ויש גם הבנות שבמגזר המשפחתי תתקיים פעילות דומה.

כיצד יראה, לדעתך, הענף בעתיד בתחום מספר היצרנים וגודלם?

במגזר השיתופי הסתיים התהליך ברפורמה ובשנים הקרובות תהיה יציבות במספר היצרנים ובמבנה הארגוני שלהם.

במגזר המשפחתי תימשך הנשירה שתגבר בשנה הבאה. האומניות יסתיימו, יגברו לחצי איכות הסביבה על אלה שלא נכנסו לרפורמה, כללי הניוד החדשים יעודדו פרישה.

פעם הענף התנהל בהסכמות רחבות וכיום, עם ההפרטות במחלבות, יש יותר תחרותיות ופחות הסכמות וזה מקשה על ניהול הענף

חבל שאין תהליך יזום לחיזוק הפריפריה, אלא דווקא פעולות בכיוון השוק החופשי.

פעם הענף התנהל בהסכמות רחבות וכיום, עם ההפרטות במחלבות, יש יותר תחרותיות ופחות הסכמות וזה מקשה על ניהול הענף. מעבר היצרנים בין המחלבות יוצר מתחים רבים ויש דיונים במועצה על המדיניות שראוי לנקוט כדי להגיע להסכמות, גם על מעבר היצרנים בין מחלבות, על פי קריטריונים מוסכמים. ■

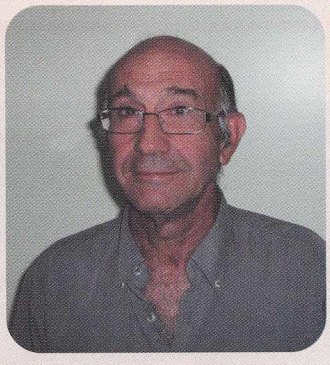

רוני עובד 29 שנים במועצת החלב. בשנים אלו עברה המועצה שינויים גדולים מאוד וקשה להאמין שהייתה מציאות, שבה נתוני יצרני החלב נקלטו ידנית בכרטסת ולאחר מכן עובדו ידנית לחוברת, שהכילה פרופיל של כל יצרן, אי ביצוע ברמת היצרן וברמה הארצית ותחזית הייצור והחריגה. כיום, בלחיצת כפתור מריצים ומפיקים חוברת שלמה של ייצור חלב ושיווקו.

גם בעבר היו מכסות החלב, אך הן היו מכסות אגודה ורק בתחילת שנות ה-90 הורם המסך מעל החשבון של האגודות המושביות והן נדרשו למסור את רשימת יצרני החלב וכמויות הייצור מעבר לייצור הכולל של האגודה.

התהליך היה מורכב וקשה ולקח כמה שנים עם הרבה מחלוקות ומשפטים ובוררויות עד שהמצב התייצב ונקבעה מכסה כוללת וגם פרטנית לכל יצרן.

"היצרנים רואים בי ובמחלקה כתובת חיובית שמנסה לעזור להם, ככל האפשר, ובמסגרת ההחלטות הקיימות, שהרי לא נוכל להעדיף יצרן אחד על חברו. אין הרבה שיקול דעת באשר לתוכן ההחלטות, אך יש מרחב בדרך לביצוע ההחלטות בדרך הטובה.

רואים בנו יועצים בטרם החלטה אישית, בזכות הניסיון הרב שצברנו בטיפול במכלול נושאי המכסות והייצור." ■

יצרנים שפרשו ממעגל הייצור לצמיתות, בשנים 1996 - 2007, במגזר המשפחתי

שנה	מספר יצרנים	מספר רפתות שנסגרו	סך המכסה שנפדתה
1996	24	23	5,022,520
1997	32	27	8,630,916
1998	45	36	12,350,721
1999	31	18	8,413,177
2000	81	44	27,030,467
2001	74	59	25,179,133
2002	65	43	19,711,532
2003	41	32	14,073,889
2004	35	30	12,661,360
2005	16	9	5,705,960
2006	10	8	4,135,786
2007	2	2	588,122
סה"כ	456	331	143,503,583